

„Wpływ procesu wędzenia na bezpieczeństwo żywności”

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 -

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

RASFF

system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt

Lek. wet. Voiletta Gałązka-Kowalczyk

WIW Bydgoszcz

Przepisy prawa

System szybkiego ostrzegania (mający charakter systemu wymiany informacji) istnieje w Unii Europejskiej od 1978 roku.

W ramach dyrektywy Rady 92/59/EWG z dnia 29 czerwca 1992 r. w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów (Dz. U. L 228 z 11.8.1992, str. 24) system obejmował żywność i artykuły przemysłowe (produkty mogące mieć kontakt z żywnością), ale nie pasze.

W 2002 roku w Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności z dnia 2002-01-28 (Dz. Urz. UE. L 2002 Nr 31, str. 1) wydanie specjalne Dz. Urz. UE. WS rozdział 15 tom 6, str. 463 W rozporządzeniu (WE) nr 178/2002 ustanowiono system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt (Rapid Alert System for Food and Feed zwany dalej "RASFF") i poświęcono problemowi szybkiego powiadamiania o zagrożeniach cały Rozdział IV. SYSTEM WCZESNEGO OSTRZEGANIA, ZARZĄDZANIE KRYZYSAMI I SYTUACJE ZAGROŻENIA.

Przepisy prawa

System wczesnego ostrzegania w myśl tego rozporządzenia jest siecią utworzoną dla powiadamiania o bezpośrednim lub pośrednim niebezpieczeństwie grożącym zdrowiu ludzkiemu, które pochodzi z żywności lub pokarmu i obejmuje Państwa Członkowskie, Komisję i Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności.

W każdym Państwie Członkowskim, Komisji i Europejskim Urzędzie ds. Bezpieczeństwa Żywności wyznaczony jest punkt kontaktowy, za zarządzanie siecią odpowiedzialna jest Komisja.

Członek sieci posiadający jakąkolwiek informację związaną z istnieniem bezpośredniego lub pośredniego niebezpieczeństwa grożącego zdrowiu ludzkiemu, pochodzącego z żywności lub pokarmu, o takiej informacji natychmiast powiadamia Komisję w ramach systemu wczesnego ostrzegania. Komisja niezwłocznie przekazuje tę informację członkom sieci. Do powiadomienia Urząd może dołączyć naukową lub techniczną informację, która będzie ułatwiać szybkie, stosowne działania zarządzające ryzykiem podejmowane przez Państwo Członkowskie.

Przepisy prawa

Państwo Członkowskie niezwłocznie powiadamia Komisję, w ramach systemu wczesnego ostrzegania, jeżeli:

- a) przyjmie środek, którego celem jest ograniczenie wprowadzania na rynek lub zmuszenie do wycofania z rynku, albo wycofanie żywności lub pasz dla ochrony zdrowia ludzkiego i wymaga szybkiego działania;
- b) wyda zalecenie lub dokona uzgodnienia z profesjonalnymi podmiotami, których celem jest, na podstawie fakultatywnej lub obowiązkowej, ochrona, ograniczenie lub wprowadzenie specyficznych warunków co do wprowadzania na rynek lub ostatecznego spożycia żywności lub pasz, ze względu na poważne ryzyko dla zdrowia ludzkiego, wymagające szybkiego działania;
- c) odrzuci przez właściwy organ na posterunku granicznym Unii Europejskiej, z powodów związanych z bezpośrednim lub pośrednim ryzykiem dla zdrowia ludzkiego, partię, kontener, albo ładunek żywności lub pasz.

Przepisy prawa

Powiadomieniu towarzyszy szczegółowe wyjaśnienie o powodach podjętego działania. Docelowo przekazywane są też informacje uzupełniające, w szczególności, gdy środki, na których oparte jest powiadomienie, są modyfikowane lub wycofywane.

Komisja niezwłocznie przekazuje członkom sieci powiadomienie i informacje uzupełniające.

Jeżeli partia, kontener lub ładunek jest odrzucony przez właściwy organ na posterunku granicznym w Unii Europejskiej, Komisja niezwłocznie powiadamia wszystkie posterunki graniczne w Unii Europejskiej, jak również państwo trzecie pochodzenia towaru.

Przepisy prawa

Jeżeli środek spożywczy lub pasza, które stały się przedmiotem powiadomienia w systemie wczesnego ostrzegania, zostały wysłane do państwa trzeciego, Komisja zapewnia przekazanie właściwych informacji temu państwu.

Komisja otrzymuje informacje zwrotne od Państw Członkowskich o wdrożonym działaniu lub środkach podjętych w następstwie otrzymania powiadomień i uzupełniających informacji, przekazanych w ramach systemu wczesnego ostrzegania. Komisja niezwłocznie przekazuje te informacje członkom sieci.

W przypadkach gdy zostały zawarte umowy między Wspólnotą, a krajami kandydującymi, państwami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi to zgodnie z procedurami określonymi w tych umowach może być otwarte dla nich uczestnictwo w systemie wczesnego ostrzegania oparte na zasadzie wzajemności i obejmujące środki poufności równoważne z tymi, które są stosowane we Wspólnocie.

Przepisy prawa

Specyficzne warunki i procedury właściwe dla przekazywania powiadomień i informacji uzupełniających określone zostały w **Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 16/2011 z dnia 10 stycznia 2011 r. ustanawiające środki wykonawcze dla systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt z dnia 2011- 01-10 (Dz. Urz. UE.L 2011 Nr 6, str. 7)**

System RASFF wspiera działania państw członkowskich, pozwalając na szybką wymianę informacji o zagrożeniach ze strony żywności lub paszy oraz o środkach, które przedsięwzięto lub które zamierza się przedsięwziąć w celu przeciwdziałania takim zagrożeniom

Przepisy prawa

Zgodnie z art. 10 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 władze publiczne mają obowiązek informowania opinii publicznej m.in. o zagrożeniach dla zdrowia ludzi. Komisja powinna dostarczać skrócone informacje na temat przekazywanych powiadomień systemu RASFF, a także sporządzać roczne sprawozdania, nakreślające tendencje w zakresie bezpieczeństwa żywności, wynikające z powiadomień systemu RASFF, a także dotyczące rozwoju sieci, w celu informowania członków sieci, zainteresowanych podmiotów i opinii publicznej.

Przepisy prawa

Informacje dostępne dla członków sieci, odnoszące się do ryzyka grożącego zdrowiu ludzkiemu z powodu żywności lub pasz, generalnie są dostępne do wiadomości publicznej. W ogólności społeczeństwo posiada dostęp do informacji na temat identyfikacji produktu, natury ryzyka i o podjętym środku.

Jednakże, członkowie sieci podejmują kroki, aby zagwarantować, że członkowie ich personelu nie ujawnią informacji uzyskanych do celów systemu szybkiego ostrzegania, które ze swej natury są objęte tajemnicą zawodową we właściwie uzasadnionych przypadkach, z wyjątkiem informacji, które muszą być ogłoszone, jeżeli wymagają tego okoliczności, w celu ochrony zdrowia ludzkiego.

Ochrona tajemnicy zawodowej nie zapobiega przekazywaniu właściwym władzom informacji odnoszących się do efektywności rozpoznania rynku i wzmocnienia działań na polu żywności i pasz. Urząd ten, otrzymując informacje objęte tajemnicą zawodową, zapewnia ich ochronę.

Przepisy prawa

W art. 29 rozporządzenia (WE) nr 183/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. ustanawiającego wymagania dotyczące higieny pasz (Dz. U. L 35 z 8.2.2005, s. 1) rozszerzono zakres systemu RASFF na poważne zagrożenia dla zdrowia zwierząt i dla środowiska. Dlatego termin "zagrożenie" stosowany w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 16/2011 z dnia 10 stycznia 2011 r. należy rozumieć jako **bezpośrednie lub pośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzi w związku z paszą żywnością lub materiałem przeznaczonym do kontaktu z żywnością, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 178/2002, lub jako poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi, zdrowia zwierząt albo środowiska naturalnego w związku z paszą, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 183/2005.**

Przepisy prawa

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 16/2011 z dnia 10 stycznia 2011 r. dzieli powiadomienia na:

1. Powiadomienia pierwotne:

- powiadomienia o zagrożeniu,
- powiadomienia informacyjne
- powiadomienia o odrzuceniu na granicy.

2. Powiadomienia uzupełniające**Powiadomienia o zagrożeniu należy przekazywać i traktować priorytetowo.**

Powiadomienia o odrzuceniu na granicy są szczególnie istotne dla kontroli przeprowadzanych w punktach kontroli granicznej i wyznaczonych miejscach wprowadzenia na całej granicy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przepisy prawa

"powiadomienie pierwotne"

oznacza powiadomienie o zagrożeniu, powiadomienie informacyjne lub powiadomienie o odrzuceniu na granicy;

"powiadomienie uzupełniające"

oznacza powiadomienie, które zawiera dodatkowe informacje związane z powiadomieniem pierwotnym

Przepisy prawa

"powiadomienie o zagrożeniu"

oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które wymaga lub może wymagać natychmiastowego działania w innym państwie będącym członkiem sieci

"powiadomienie informacyjne"

oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które nie wymaga natychmiastowego działania w innym państwie będącym członkiem sieci

"powiadomienie informacyjne w celu działań następczych"

oznacza powiadomienie informacyjne związane z produktem, który został wprowadzony do obrotu lub może zostać wprowadzony do obrotu w innym państwie będącym członkiem sieci;

Przepisy prawa

"powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi"

oznacza powiadomienie informacyjne związane z produktem, który:

- (i) znajduje się w obrocie jedynie w powiadamiającym państwie będącym członkiem sieci; albo
- (ii) nie został wprowadzony do obrotu; albo
- (iii) nie znajduje się już w obrocie;

"powiadomienie o odrzuceniu na granicy"

oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub pasz

Przepisy prawa

Zgodnie z art. 85 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225) systemem RASFF w Polsce kieruje Główny Inspektor Sanitarny, który ponadto:

- 1) tworzy krajowy punkt kontaktowy (KPK) systemu RASFF,
- 2) jest odpowiedzialny za funkcjonowanie KPK,
- 3) powiadamia Komisję Europejską o zarejestrowanej w Rzeczypospolitej Polskiej niebezpiecznej żywności oraz środkach żywienia zwierząt.

Przepisy prawa

W ramach systemu RASFF funkcjonuje podpunkt krajowego punktu kontaktowego na podstawie art. 13 ust. 1a Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842), kieruje nim Główny Lekarz Weterynarii, który jest odpowiedzialny za zbieranie informacji dotyczących stwierdzonych przypadków niebezpiecznej żywności pochodzenia roślinnego, zwierzęcego i środków żywienia zwierząt - w zakresie objętym kompetencjami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi - i za przekazywanie tych informacji do Krajowego Punktu Kontaktowego systemu RASFF.

Przepisy prawa wewnętrznego

INSTRUKCJA GŁÓWNEGO LEKARZA WETERYNARII

Nr GIWbż-500-1/12

z dnia 19 stycznia 2012 roku

**w sprawie zakresu i sposobu działania krajowego Systemu
Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach
Żywnościowych i Paszach**

(RASFF - Rapid Alert System for Food and Feed)

Przepisy prawa wewnętrznego

Powiadomienia przychodzące

Zadaniem **powiatowego inspektoratu weterynarii** jest:

- podjęcie działań zgodnie z kompetencjami w celu usunięcia zagrożenia
- zebranie wszystkich możliwych informacji na jego temat
- przesłanie dokumentacji z przeprowadzonego dochodzenia do **wojewódzkiego inspektoratu weterynarii** ewentualnie przesłanie powiadomienia uzupełniającego.

Przepisy prawa wewnętrznego

Powiadomienia wychodzące.

Zadaniem **powiatowego inspektoratu weterynarii** jest:

- dokonać wstępnej analizy zagrożenia w oparciu o obowiązujące akty prawne i dostępne informacje naukowe;
- przesłać do WIW powiadomienie i/lub listę dystrybucyjną **bez zbędnej zwłoki, nie później niż w czasie 48h po otrzymaniu informacji o zagrożeniu** (formularz powiadomienia w formie dokumentu programu Word, a listy dystrybucji w formie dokumentu programu Word lub Excel);

Uwaga: docelowo powiadomienie przesyłamy również w formie papierowej

- w przypadku gdy odbiorcy kwestionowanego produktu są z różnych państw, należy sporządzić oddzielne listy dystrybucji dla każdego z państw;
- Przeprowadzić postępowanie wyjaśniające.

Przepisy prawa wewnętrznego

wypełniony formularz powiadomienia i/lub listy dystrybucji należy przesłać w wersji edytowalnej (formularz powiadomienia w formie dokumentu programu Word, a listy dystrybucji w formie dokumentu programu Word lub Excel). Jeżeli przesłanie powiadomienia przez Internet jest niemożliwe, należy powiadomienie przesłać faksem, a ponadto przekazać informację drogą telefoniczną;

Przepisy prawa wewnętrznego

każdy formularz powiadomienia powinien być w miarę możliwości w całości wypełniony. Nie mniej jednak brak kompletnej informacji nie powinien opóźnić przekazania powiadomienia alarmowego; informacje otrzymane później można dołączyć w formie powiadomienia dodatkowego do powiadomienia pierwotnego;

Przepisy prawa wewnętrznego

dodatkowo do każdego powiadomienia alarmowego należy koniecznie dołączyć listę dystrybucyjną produktu oraz kopie dokumentów (faktury, dokumenty handlowe), na podstawie których została sporządzona, w miarę możliwości należy korzystać z oficjalnego szablonu listy dystrybucji; w przypadku gdy odbiorcy kwestionowanego produktu są z różnych państw, należy sporządzić oddzielne listy dystrybucji dla każdego z państw;

Przepisy prawa wewnętrznego

Powiadomienie należy wysłać w przypadku gdy kontrola lub badanie laboratoryjne wykaże:

- przekroczenie poziomów dla:
 - czynników biologicznych i mikrobiologicznych,
 - skażeń rolniczych / środowiskowych / przemysłowych (dioksyny, metale ciężkie),
 - substancji niepożądanych w paszach (z wyłączeniem zanieczyszczeń botanicznych),
 - skażeń radioaktywnych,
 - pozostałości weterynaryjnych środków leczniczych,
 - dodatków (np. azotyny),
 - materiałów mających kontakt z żywnością,
 - napromieniowania środków spożywczych,
 - substancji fosforo- i chloroorganicznych w środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego,
 - działania temperatury,
- wykrycie obecności substancji lub składnika zakazanego w Unii Europejskiej lub w Polsce – np. chloramfenikol,

Przepisy prawa wewnętrznego

- wykrycie obecności substancji lub składnika niedozwolonego do stosowania lub niezarejestrowanego w Unii Europejskiej lub w Polsce – np. zieleń malachitowa,
- stwierdzenie przekroczenia dozwolonych poziomów substancji niepożądanych lub szkodliwych dla zdrowia ludzi lub zwierząt, regulowanych prawem unijnym bądź krajowym lub w przypadku ich braku:
- przekroczenia norm międzynarodowych
- przekroczenia norm krajowych,
- stwierdzenie niedozwolonych substancji, które mogą pozostawać w kontakcie z żywnością lub paszami, np. w wyniku niewłaściwego mycia i dezynfekcji środka transportu, wspólnego przewozu żywności i towarów chemicznych,
- stwierdzenie obecności ciał obcych, np. kawałków szkła, opiłków metalu, zwłok gryzoni itp.,
- stwierdzenie nieprawidłowego oznakowania mogącego spowodować ryzyko dla zdrowia ludzi lub zwierząt,

Przepisy prawa wewnętrznego

- niedopuszczenie produktów przez służby graniczne ze względów sanitarno-weterynaryjnych,
- stwierdzenie niewłaściwych cech organoleptycznych,
- stwierdzenie innych zagrożeń na podstawie przeprowadzonej analizy i oceny ryzyka.

Uwaga :

Jeśli produkt znajduje się na rynku i jest w dacie przydatności do spożycia to powiadomienie jest „powiadomieniem alarmowym”.

Postępowanie wyjaśniające

- „postępowanie wyjaśniające” ma na celu ustalenie faktów niezbędnych organowi do rozstrzygnięcia sprawy.
- podstawowym celem postępowania wyjaśniającego jest ustalenie stanu faktycznego.
- Jedną z najważniejszych części składowych postępowania wyjaśniającego jest postępowanie dowodowe, którego celem jest jak najdokładniejsze ustalenie stanu faktycznego. Prawidłowe ustalenie faktów ma istotne znaczenie w dalszych czynnościach organu.
- „materiał dowodowy” – jest to ogół dowodów, które muszą być zebrane w celu dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy.

Postępowanie wyjaśniające

- Zadaniem organu w postępowaniu wyjaśniającym jest doprowadzenie go do takiego stanu, gdzie wszystkie okoliczności istotne dla wyjaśnienia są oczywiste i pozwalają np. na wydanie konkretnej decyzji administracyjnej.
- Organ prowadzący ma możliwość rozszerzenia zakresu postępowania dowodowego w miarę potrzeby dla ustalenia prawdy obiektywnej i możliwość swobodnej oceny uzyskanych w tej drodze wyników.

Uwaga:

W celu ustalenia źródła trzeba ustalić wszystkie istotne okoliczności [np. źródło surowca, przypraw, dodatki, osłonki, badania personelu, badania własne zakładu (poprzednie wyniki, realizacja harmonogramu), procedury zakładowe (kompletność, treść, realizacja, sposób weryfikacji), aktualny stan higieniczny i strukturalny zakładu itp.] zebrać dowody i dokonać zapisów, można pobrać dodatkowe próbki do badań.

Postępowanie wyjaśniające

- W przypadku wystąpienia zagrożenia trzeba wydać stosowne zalecenia i/lub decyzje administracyjne uwzględniając rodzaj zagrożenia i dokonane ustalenia.
- Podmiot powinien organowi udowodnić, że przedsięwzięt środków pozwalające na ustalenie potencjalnego źródła oraz na wyeliminowanie lub ograniczenie zagrożenia do bezpiecznego poziomu, przewidzianego przepisami prawa.
- Organ weryfikuje postępowanie zakładu poprzez wzmożony nadzór nad podmiotem i/lub pobranie próbek.

Uwaga:

Produkt niezgodny z kryteriami bezpieczeństwa żywności, nie będący w sprzedaży detalicznej może być przekazany do dalszego przetwarzania i zostać wykorzystany do celów innych niż zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem, pod warunkiem że takie jego wykorzystanie nie będzie stanowić zagrożenia dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt, decyzja o takim wykorzystaniu zapadnie zgodnie z zapisami w procedurach HACCP i dobrej praktyki higienicznej i zostanie zatwierdzona przez właściwy organ (art. 7 rozporządzenia 2073/2005 z późniejszymi zmianami).

Postępowanie wyjaśniające

- Dokumentacja z postępowania wyjaśniającego przekazywana jest do Głównego Inspektoratu Weterynarii za pośrednictwem Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii wraz z pismem przewodnim.

